

FUNKCJE PRZYPADKÓW

casus ⇐ cadere (por. πτῶσις ⇐ πίπτειν, przypadek ⇐ padać)

CASUS RECTI πτώσεις ὄρθαι	CASUS OBLIQUE πτώσεις πλάγιαι
CASUS NOMINATIVUS (CASUS RECTUS) – ἡ ὄρθη πτῶσις ⇒ podmiot	CASUS GENETIVUS – ἡ γενική πτῶσις ⇒ przydawka dopełniaczowa
CASUS VOCATIVUS – ἡ κλητική πτῶσις	CASUS DATIVUS – ἡ ἐπισταλτική πτῶσις ⇒ dopełnienie dalsze
	CASUS ACCUSATIVUS – ἡ αἰτιατική πτῶσις ⇒ dopełnienie bliższe
	CASUS ABLATIVUS (CASUS LATINUS) ⇒ okoliczniki (miejscia, czasu, przyczyny, sposobu)

SZYK PROSTY

I	II	III	IV	V	VI	VII
podmiot	przydawka lub apozycja	okolicznik	dopełnienie bliższe	dopełnienie dalsze	bezokolicznik lub supinum	orzeczenie
↓	↓	↓	↓	↓		
NOM	NOM	ABL	ACC	DAT		
P. Cornelius Scipio	dux fortissimus	illis temporibus	opidum	inimicis	prodere	non potuit
↓	↓	↓	↓			
NOM+GEN	NOM+GEN	ABL+GEN	ACC+GEN	DAT+GEN		
dux Romanorum	pater patriae	temporibus Catonis	oppidum Syracusanorum	inimicis populi Romani		

por. Illa hieme dux Romanorum militibus suis custodiam navium longarum tradidit.

ABLATIVUS

1. **separationis** – skąd? od czego? z czego? (pol. dopełczniacz)
 - Miserum est carere amicis. Tarquinius Superbus urbe expulsus est. Themistocles Graeciam servitute liberavit. Murus defensoribus nudatus est.
 - przyimki *a, de, ex* – Thrasybulus patriam a triginta tyrannis liberavit. Urbs nuda a defensoribus in hostium manus venit.
 - tzw. abl. comparationis – Ex Nestoris lingua melle dulcior fluebat oratio. Demosthene nemo planius locutus est.
2. **instrumentalis** – kim? czym? (pol. narzędzi) – Cornibus tauri, apri dentibus se defendunt.
3. **locativus** – gdzie? kiedy? (pol. miejscowości)
 - tzw. abl. loci – Caesar loco idoneo et occulto omnem exercitum collocavit.
 - przyimek *in* – Caesar in altera parte fluminis legatum cum sex cohortibus reliquit.
 - tzw. abl. temporis – Socrates supremo vitae die de immortalitate animi disseruit.
 - por. Agamemon vix decem annis unam cepit urbem – Decrevere, ut legati in diebus proximis decem Italia decederent.

ACCUSATIVUS DIRECTIONIS (dokąd?) a ABLATIVUS LOCATIVUS (gdzie?)

- Romam proficisci – Roma egredi
- przyimki *in, sub, super*: in urbem venire – in urbe habitare, sub murum se recipere – sub muro iacere.

Składnia miast i małych wysp

quo? – dokąd? ⇒ accusativus directionis: *Romam, Athenas, Corinthum, Karthaginem.*

unde? – skąd? ⇒ ablativus separationis: *Roma, Athenibus, Corintho, Karthagine.*

ubi? – gdzie? ⇒

- singularia tantum dekl. I i II ⇒ genetivus-locativus: *Romae, Corinthi.*
- pluralia tantum dekl. I i II oraz rzeczowniki dekl. III ⇒ ablativus loci: *Athenis, Karthagine.*

	QUO?	UNDE?	UBI?
<i>Roma, -ae</i>	<i>Romam</i>	<i>Roma</i>	<i>Romae</i>
<i>Athenae, -arum</i>	<i>Athenas</i>	<i>Athenis</i>	<i>Athenis</i>
<i>Corinthus, -i</i>	<i>Corinthum</i>	<i>Corintho</i>	<i>Corinthi</i>
<i>Karthago, -inis</i>	<i>Karthaginem</i>	<i>Karthagine</i>	<i>Karthagine</i>
<i>domus, -us</i>	<i>domum</i>	<i>domo</i>	<i>domi</i>
<i>rus, ruris</i>	<i>rus</i>	<i>rure</i>	<i>ruri</i>
<i>humus, -i</i>	-	-	<i>humi</i>

1. Ut enim Romae consules, sic Karthagine quotannis annui bini reges creabantur. (NEP. Han. 7.5)
2. [Aristides] decessit fere post annum quartum quam Themistocles Athenis erat expulsus. (NEP. Ar. 3.3)
3. Post id proelium eundem Pausaniam cum classe communi Cyprum atque Hellespontum [Lacedaemonii] miserunt, ut ex iis regionibus barbarorum praesidia depelleret. (NEP. Paus. 2.1)
4. Ex Macedonum autem gente duo multo ceteros antecesserunt rerum gestarum gloria: Philippus, Amyntae filius, et Alexander Magnus. Horum alter Babylone morbo consumptus est, Philippus Aegiis a Pausania, cum spectatum ludos iret, iuxta theatrum occisus est. (NEP. Reg. 2.1)

NB 1.

abl. temporis i acc. temporis: quattuor diebus – decem annos

abl. qualitatis i gen. qualitatis: vir magno ingenio – vir magni ingenii

dat. possessivus i gen. possessivus: patri meo domus magna est – domus mei patris magna est

nom. exclamationis i acc. exclamationis: O frustra mei suscepti labores! – O me miserum!